

དཔེ་མཛོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་

✻

1- نوم

بېيجىن كۈكۈلۈ مۇزىيىدا ساقلانغان.

صلواته و تعزیماتی که پسندین عشر قلمندی.

شۇنچا كىتاپ ما گازىنى تەربىيىدىن ئارقىلىقى .

۱۹۵۷ - زامی نوکته بورد بیهیئنده برینجی قېشم نهمر قیلندی.

نمرای ۶۰۰۰-۱۰۰۰ باغابی: گیزرت قهقروند، بهسلطنی ۵۰۵ پڑون.

*

書號: 1328(1)058

五体清文鑑

上册

故宮博物院藏

民族出版社出版

地址：北京園子監轉54號

北京市書刊出版業營業許可証出字第047號

北京市印刷四廠印刷

新華書店發行

1957年10月北京第一版

1957年10月北京第一次印刷

798純×1092純占 印張111 插頁0

報紙本印數：1——9,000冊 定價：六元六角

統一書號：M17049·2

出版者前言

这是一部五种文字对照的分類詞書，是18世紀時（清乾隆間）編成的，沒有刊印过。這部書內容豐富，有歷史價值，也有實用價值，特別是維吾尔文部分更為珍貴，是我國各民族共同的文化遺產，因此我社把它影印出來，供各族人民及國內外學者參考研究。

五種文字的次序是滿、藏、蒙、維吾尔、漢。其中藏文的下面有兩種滿文注音，一種是“切音”即逐個字母的對譯，能夠按着一定的規律還原為藏文的。一種是“對音”即實際發音，這是因為藏文的讀音與古代已有相當的出入，而正字法上仍然保存着古代的拼綴形式的緣故。維吾尔文下面也有滿文的對音，蒙文和漢文下面都沒有滿文對音，因此這部五種文字的辭書就有了八欄：

- 最上面的一欄是滿文，
- 第二欄是藏文，
- 第三欄是藏文的滿文切音，
- 第四欄是藏文的滿文對音，
- 第五欄是蒙文，
- 第六欄是維吾尔文，
- 第七欄是維吾尔文的滿文對音，
- 最下面一欄是漢文。

關於本書的年代、作者、流傳情況等，我社約人搜集了一些歷史材料，已附印在書尾。

本書原本六函，36冊，共2563葉，黃緞面，宣紙墨筆抄寫，高34.1公分，寬15.6公分，邊框朱紅色，騎縫有滿文書名及漢文類名、頁碼，沒有總目。

影印時因開本過大，縮成16開，最小的字仍能辨認清楚。原本每類都另起頁，空白面很多，現在一律改成另面不另頁，邊框重新描畫，騎縫上的字只好去掉，另加阿拉伯字的頁碼。總目是把每卷前面的分目剪輯而成的，所以字的大小不大一致。原目下的類數和則數有幾處錯誤，正文的各種文字內也都有個別的錯誤，維吾尔文的正音法與現行系統有所不同，為了保存原來的面貌一律未加改動。只有原本的維吾尔文書名因文法上欠連貫未照印，現在封面上的維吾尔文書名是我們另外譯寫的。

將來我們打算五種文字各出一本索引以便查閱。

故宮博物院圖書館對本書的影印工作給了我們大力的幫助，並此志謝。

民族出版社 1957年8月

༡༩། །འགོ་བརྒྱུད།

མིང་ཆེག་གི་སྤྱི་ཆན་སོ་སོར་བསྒྲིགས་པའི་སྐད་ལྟ་ལན་སྒྱུར་གྱི་དབེ་ཆ་
 འདིར་བཀོད་པའི་མིང་གི་ནམ་གང་ས་མང་པས་དོན་གཉིས་ཅན་ནམས་ལ་སྒྲོ་
 སྤྱད་གྱི་ཕན་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་ས་ཟད། སྤྱི་ལོ་འི་དུས་རབས་བཙེ་བརྒྱད་པའི་
 སྐབས་ཀྱི་མན་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཤོང་མ་ཆེན་ལུང་གི་དུས་སྤྱི་བཅའ་སྤྱོད་པ་ཞིག་
 ཡིན་པས་ལོ་རྒྱུས་ཤོག་དུའང་ཅིས་ཆེན་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་དང་། ལྷག་པར་
 དེའི་ནང་གི་ཡུ་གུར་ཡི་གེའི་སྒྲིབ་དེ་ཤིན་ཏུ་དགོན་པ་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་ད་
 བར་བྱིས་མ་ཞིག་ལས་པར་དུ་འདེབས་མ་ཆོང་བས་དབེ་རྒྱན་ཉག་སྤྱ་བར་བརྟེན།
 འདི་གའི་དབེ་རྒྱན་ཁང་གིས་རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་ཁག་གི་མཁས་པ་
 རྩ་མ་ནམས་ཀྱིས་བཞག་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་རྒྱན་འདི་ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ་ཞིག་དུ་
 མ་ཤོང་ནས་འདྲ་བར་བྲངས་ཏེ་མ་དབེ་ཇི་ལྟ་བུ་བཞེན་འགྲིག་པར་དུ་བཀོད་
 ནས་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་དཔྱོད་ལྡན་ནམས་
 ཀྱི་བརྟག་དབྱུད་བྱ་གཞི་དང་སྒྲོ་ཅེ་ལེན་སར་བྱས་པ་ཡིན།

ཡིག་རིགས་ལྟའི་ཤོ་རིས་ནི་དང་པོ་ལ་མན་རྒྱའི་ཡི་གེ་དང་། དེ་ནས་
 རིས་བཞེན་བོད་དང་། སྐད་པོ། ཡུ་གུར། རྒྱ་ཡིག་བཅས་ཡིན་ལ། དེའི་ནང་
 དུ་བོད་ཡིག་གི་མིང་ཆེག་རེ་རེའི་འོག་དུ་མན་རྒྱའི་ཡི་གེའི་མཆན་གཉིས་རེ་ཡོད་
 དོ། གཅིག་ནི་ཡི་གེའི་དག་ཆ་གཙོ་བོར་བཟུང་སྟེ་ཡིག་འབྲུ་རེ་རེ་བཞེན་དེད་
 ནས་བསྒྱུར་བ་དང་། གཅིག་ནི་སྟོག་གདངས་གཙོ་བོར་བཟུང་སྟེ་བསྒྱུར་བ་ཡིན།
 ཡུ་གུར་གྱི་མིང་ཆེག་རེ་རེའི་འོག་དུའང་མན་རྒྱའི་ཡི་གེའི་སྟོག་གདངས་རེ་ཡོད།
 དེས་ན་སྐད་ལྟ་ལན་སྒྱུར་གྱི་མིང་ཆེག་རེ་རེ་ཤིག་བྲིང་བརྒྱད་རེ་བྱང་དོ། །

དབེ་ཆ་འདིའི་ཚུལ་པ་པོ་དང་། བཅའ་སྤྱོད་པའི་དུས་སྐབས། མ་
 དབེ་བཟུ་ཁ་ས་སོགས་ནི་འདི་ག་དབེ་རྒྱན་ཁང་གིས་མི་ཞིག་ལ་ཆེད་བརྟགས་

གིས་དབེ་རྩྱུང་ཡིག་ཆ་ཤོར་བུ་དག་ལས་བརྒྱུ་ནས་དབེ་དཔ་འདི་མཁུག་དུ་...
བཞེད་ཡོད།

གཞུང་འདི་མ་དབེ་ནི་ཀླུ་པ་གཤོས་ཆེན་མེད་པོ་ཅན་གྱི་དུས་བུ་དུག་གི་
དཔ་གངས་སུ་མ་ཐུ་སྟེ་དུག་ཁྱིན་བཞེས་སེམས་ལྟེ་ཉིས་སྟེང་ལ་བཀུ་དུག་ཐུ་རེ་...
གསུམ་ཡོད། སྟེག་བུ་རབ་དུ་དཀར་བ་དཀྱུས་ལ་སྤྱི་མྱིན་སུ་མ་ཐུ་སྟེ་བཞི་...
དང་ཞིང་ལ་སྤྱི་མྱིན་བཅོ་ལྔ་དང་མི་དུག་ཅན་གྱི་སྟེང་དུ་སྤྲུག་ཆས་བྲིས་གིང་།
མཐུའ་སྟོར་ལ་མཚལ་ཐིག་འཐེན་བ་ཞིག་ཡོད། སྟེག་བུ་སྤྱི་བ་སྤྱུ་ཆང་མར་
མན་རྩེ་ཡི་གེས་བྲིས་པའི་དབེ་ཆའི་མཚན་དང་། ཀྱི་ཡིག་གིས་བྲིས་པའི་སྤྱི་
ཆན་སོ་སོ་འི་མིང་དང་སྟེག་གངས་བཅས་ཀྱི་ཁ་ཡིག་རེ་ཡོད། ད་ལས་འགྲིག་
པར་བཅོ་སྟེ་མཐུ་མ་དབེ་ཆེ་རྩྱུང་ཇི་བཞིན་བྱས་ན་ཏུ་ཅང་ཆེ་དུགས་པར་དོགས་...
ནས་ཇི་རྩྱུང་དུ་བཟང་བ་ཡིན། མ་དབེ་དེའི་སྤྱི་ཆན་གསར་བ་རེ་རེའི་འགོ་ཆང་
མ་སྟེག་ལྟེ་གསར་བ་རེའི་སྟེག་བྲིས་ཡོད་པས་སྤྱི་ཆན་གོང་མའི་མཁུག་དུ་སྟེག་...
སྟེང་མང་བས་རྩྱུང་བཅོས་ཆེ་ཅས་འདུག དེར་བརྟེན་ད་ལས་ཆང་མ་འགོ་
མཁུག་མཐུད་ནས་སྟེག་སྟེང་དེ་དག་མེད་པར་བཅོས་ཡོད། དེའི་རྟེན་གྱིས་མཐུའ་
སྟོར་གྱི་ཐིག་གསར་དུ་འཐེན་ཞིང་། སྟེག་བུའི་སྤྱི་བ་སྤྱུ་ཀྱི་ཁ་ཡིག་ནམས་སྤྱུ་
དགོས་བྱུང་། ཨང་ཡིག་རྩྱུང་བའི་ཆབ་དུ་ཨ་ར་བེ་ཡའི་ཨང་ཡིག་བྲིས་ཡོད།
ཡང་མ་དབེར་གཞུང་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་ས་བཅད་ཡོགས་སུ་མེད་རུང་། ད་ལྟ་
བས་པོ་སོ་སོ་འི་འགོར་ཡོད་པའི་ས་བཅད་དེ་དག་གི་འདྲ་པར་ཕྱོགས་གཅིག་...
དུ་བསྒྲིགས་ནས་དཔ་གྱི་འགོར་བཞེག་ཡོད་པས་ཡིག་གཟུགས་ཆེ་རྩྱུང་གཅིག་ལྟ་
བུ་ཞིག་བཅོ་ཐེངས་མ་བྱུང་།

བས་པོ་ཁ་གས་ཀྱི་ས་བཅད་ལ་ཡི་གེ་ཆད་པ་དང་། གངས་ཀ་ནོར་བ།
གཞུང་དངོས་གཞིའི་ནང་དུ་འང་ཡི་གེ་མ་དག་པ་དང་བསྐྱར་སྐྱོན་འགའ་ཞིག་...
མཐོང་ཡང་མ་དབེ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་རང་སོར་བཞེག་ནས་བཅོ་
བཅོས་བྱས་མེད།

ཕྱི་གར་ཡི་གེའི་དབེ་ཆའི་མཚན་དེར་བསྐྱར་སྐྱོན་ཡོད་པས་ཀླུ་པ་གཤི་...

ཉིང་གི་མཚན་ཕྱང་གསར་པ་ཞིག་གིས་ཡོད་པ་ལས་དེ་མིན་གཞུང་དངོས་གཞིའི་
ནང་གི་ཡུ་གུར་ཡི་གེར་བཟོ་བཅོས་གང་ཡང་བྱས་མེད།

གཞན་ཡང་དབེ་ཆ་འདིའི་ནང་གི་མིང་ཚག་ཚང་ས་ཀ་ཁའི་གོ་རིམ་ལྟར་
དུ་བསྒྲིགས་པའི་དཀར་ཆག་ཅིག་ཡོད་ན་འཚོལ་བདེ་བའི་ཡན་པ་ཆེན་དེ་ལས་
སྒྲིག་ཡོང་ས་ཕྱང་བས་ཇེས་སོར་བསྐྱབ་ཅིས་ཡོད།

དབེ་ཆ་འདི་བར་དུ་དགོད་པའི་བྱ་བར་ཕོ་བྱང་རྟིང་བའི་དངོས་ཇེས་...
བཤམས་སྟོན་ཁང་གིས་རྒྱལ་རམ་ཆེན་པོ་གནང་ཡོད་པས་འདིར་བྱགས་ཇེ་ཆེ་
ཟུང་།

མི་རིགས་དབེ་སྐྱེན་ཁང་ནས་ ༡༩༥༥ ལོའི་ཟླ་ ༥ པ།

نەشرىياتتىن

بەش خىل تىلنى سېلىشتۇرۇپ تۈزۈلگەن بۇ لۇغەت XVIII ئەسىردە (چىڭ سۇلالىسىنىڭ چەنلۇڭ خانى زامانىدا) تۈزۈلگەن بولۇپ، تېخى نەشر قىلىنمىغان. مەزمۇنىغا باي، تارىخىي ۋە ئەمىلىي قىممەتكە ئىگە، بولۇپمۇ ئۇيغۇرچە قىسمى زور ئىلمىي قىممەتكە ئىگە بۇ كىتاپ مەملىكىتىمىزدىكى مىللەتلەرنىڭ ئورتاق مەدەنىي مىراسى ھېساپلىنىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن نەشرىياتىمىز بۇ كىتاپنى رەسمىگە ئېلىپ نەشر قىلىپ، ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ھەم مەملىكىتىمىزنىڭ ئىچى ۋە تېشىدىكى ئالىملارنىڭ پايدىلىنىشى ۋە تەتقىق قىلىشىغا سۈندى.

بۇ لۇغەتتە بەش خىل تىل مۇئەللىمى تەرتىپتە يېزىلغان: مانجۇچە، تىبەتچە، موڭغۇلچە، ئۇيغۇرچە، خەنسۇچە. بۇلاردىن تىبەتچە قىسمىنىڭ ئاستىغا مانجۇ يېزىقى بىلەن ئىككى خىل ترانسكرىپسىيە بېرىلىپ، تىبەتچە سۆز-لەرنىڭ قانداق ئوقۇلدىغانلىقى كۆرسۈتۈلگەن. بۇنىڭ بىر خىلى، ھەرپىمۇ ھەرپ بېرىلگەن بوغۇملۇق ترانسكرىپسىيە؛ يەنە بىر خىلى، ئېيتىلىشى بويىچە بېرىلگەن ئاۋاز ترانسكرىپسىيەسى. مۇنداق قىلىشنىڭ سەۋىيىسى تىبەتچە سۆزلەرنىڭ ھازىرقى تەلەپپۇزى قېدىمقىدىن خېلىلا پەرق قىلىنىمۇ، ئەمما ئىملادا قېدىمقى تەلەپپۇز ئاساس قىلىنىدۇ. ئۇيغۇرچە قىسمىنىڭ ئاستىدىمۇ مانجۇچە ترانسكرىپسىيە بېرىلىپ، ئۇيغۇرچە سۆزلەرنىڭ قانداق ئوقۇلۇشى دىئالوگى كۆرسۈتۈلگەن. موڭغۇلچە ۋە خەنسۇچە قىسمىغا ترانسكرىپسىيە بېرىلمىگەن. شۇنىڭ بىلەن بەش تىللىق لۇغەت سەككىز ستونغا بۆلۈنۈدۇ:

زۇڭتۇڭسى مانجۇچە .

ئىككىنچىسى تىبەتچە .

ئۈچىنچىسى تىبەتچىنىڭ بوغۇملۇق ترانسكرىپسىيەسى .

تۆرتىنچىسى تىبەتچىنىڭ ئاۋاز ترانسكرىپسىيەسى .

بەشىنچىسى موڭغۇلچە .

ئالتىنچىسى ئۇيغۇرچە .

يەتتىنچىسى ئۇيغۇرچىنىڭ ترانسكرىپسىيىسى .

يەستىكىسى خەنسۇچە .

بۇ كىتاپنىڭ يېزىلغان ۋىلللىرى، يازغۇچىسى ۋە تارىلىش ئەھۋالى توغرىدا نەشرىياتىمىز بەزى تارىخىي ماتېرىياللارنى توپلاپ تەتقىقۇپ، كىتاپنىڭ ئاخىرىغا ئىلاۋە قىلدى .

بۇ كىتاپ ئەسلى 6 مۇقاۋىغا توپلانغان 36 قىسىم 2563 بەتتىن ئىبارەت بولۇپ، «شۈەنزى» ناملىق ئېسىل قەغەزگە موي قەلەم بىلەن يېزىلىپ، سېرىق توۋار بىلەن تاشلانغان؛ ئەسلى نۇسخىسىنىڭ ئىگىزلىكى 34.1 س.م.، كەڭلىكى 15.6 س.م. كېلىدۇ؛ يېزىقى بار قىسمى قىزىل رامكا ئىچىگە ئېلىنغان؛ بەتلەرنىڭ قاتلىنىدىغان جايىغا مانجۇچە مۇشۇ كىتاپنىڭ ئىسمى ۋە خەنسۇچە باپ ۋە قىسىملارنىڭ ئىسمى، بەت نومۇرى يېزىلغان؛ كىتاپقا ئۇمۇمىي مۇندەرىجە بېرىلمىگەن .

رەسىمگە ئېلىپ باسقاندا ئەسلى فورماتى تولىمۇ چوڭ بولغاچقا، ئۇنى كىچىكلىتىپ، 16 فورماتقا ئايلاندۇردۇق . شۇنداق بولسىمۇ ئەڭ كىچىك يېزىقلىرىنىمۇ يەنە ئوقۇغىلى بەلۈدۇ . ئەسلى كىتاپنىڭ ھەر بىر قىسمى يېڭى ۋاراقىتىن باشلىنىپ ئاق قالدىغان بەتلەرى بەك كۆپ بولغاچقا، ھەممە قىسىملىرىنى يېڭى ۋاراقىتىن ئەمەس، يېڭى بەتتىن باشلىنىدىغان قىلىپ ئۆزگەرتتۈك؛ بۇنىڭ نېتىجىسىدە رامكىسىنى يېڭىدىن سىزىشقا، بەتلەر-نىڭ قاتلىنىدىغان جايىدىكى خەتلەرنىمۇ ئېلىپ تاشلاپ، يېڭىدىن بىرلەش-كەن بەت نومۇرى قويۇشقا توغرى كەلدى . ئۇمۇمىي مۇندەرىجىسى قىسىملار-نىڭ مۇندەرىجىلىرىنى كېسىپ ئېلىپ رەتلەش ئۇسۇلى بىلەن تۈزۈلدى، شۇڭ-لاشقا ئۇنىڭدىكى خەتلەرنىڭ چوڭ كىچىكلىكى بىر تەكشى بولماي قالدى . ئەسلى نۇسخىسىدا ھەر خىل تىللارنىڭ ھەممىسىدە دىگىدەك ئايرىم ھەرىپ ۋە سۆز خاتالىرى بار، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە قىسمى كونا ئىملادا يېزىلغان؛ بىز كىتاپنىڭ ئەسلى قىياپىتىنى ئۆز يېتى ساقلاش ئۈچۈن ئۇ-لارنى تۈزەتمىدۇك .

ئەسلى كىتاپنىڭ ئۇيغۇرچە ئىسمى مۇجمەل ۋە گرامماتىك جەھەتتىن ساغلام بولمىغاچقا، رەسىمگە ئېلىپ باسقاندا كىتاپ مۇقاۋىسىنىڭ تېشىدىكى ئىسمىنى يېڭىدىن تەرجىمە قىلىپ، يېڭى ئىملا بىلەن يازدۇق، ئەسلى ئىسمىنى كىتاپنىڭ ئىچكى مۇقاۋىسىدا ۋە ئىچكى قىسمىدا ئۆز پېتى قالدۇردۇق.

كىلەچەكتە، پايدىلىنىشقا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن، نەشرىياتىمىز بۇ كىتاپنىڭ بەش خىل تىلدىكى قىسىملىرى بويىچە ئايرىم - ئايرىم كۆرسەتكۈچ (ئىندېكس) تۈزۈپ نەشر قىلماقچى.

گۈگۈڭ (خان سارىيى) مۇزېيى كۈتۈپخانىسى بۇ كىتاپنى رەسىمگە ئېلىپ بېسىش ئىشىغا يېقىندىن ياردەمدە بولدى، نەشرىياتىمىز ئالاھىدە مىننەتدارلىق بىلدۈرۈدۇ.

مىللەتلەر نەشرىياتى

1957 - زىلى ئاۋغۇست.

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ་

དུས་ཆེན་མ་ལྷོ།
སྐོར་ལུང་གི་ལུང་ལྷོ་ལྷོ།

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་
སྐོར་ལུང་གི་ལུང་ལྷོ་ལྷོ།

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་

༡༡།ས་བཅད།

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་

རྒྱལ་པོ་ལྷན་པོ་

مؤلف مرجع

آپسان پیکر سرچ
پیکر سرچ

آپسان پیکر سرچ

چاغ پیکر سرچ
روز پیکر سرچ

目

錄

天部
七則
一類

1 — 73

天文類

1

時令部
九則
一類

74 — 150